

BÉCSI POSTA

A BORNEMISZA PÉTER TÁRSASÁG KULTURÁLIS ÉRTESÍTŐJE
Új sorozat, VIII. évfolyam, 8. (64.) szám

Bécs, 2013 november

Szőcs Géza

Látogatásom Márai Sándornál

1987 tavaszán felolvasó körúton vettem részt az Egyesült Államokban és Kanadában. Nem sokkal azelőtt kellett kényszerűen elhagynom Erdélyt. Ceaușescu és titkosrendőrsége, a Securitate Romániájában amiatt nem lehetett maradásom, mert az *Ellenpontok* néven ismert underground politikai folyóirat szerkesztésében és terjesztésében való részvételem miatt, továbbá folyamatos ellenzéki (akkori terminológia szerint: „disszidens”) jogvédelmi szerepem miatt személyem persona non grata lett az országban. Ha nevemet nem ismerték volna nyugaton, ha személyemet nem védte volna a nemzetközi figyelem, menthetetlenül a börtön nyelt volna el, mint egyébként sokakat. Így megúsztam azzal, hogy el kellett hagynom a hazámat – akkor úgy nézett ki, hogy örökre.

Ez a nimbusz – az ellenálló jogvédő költőé – bizonyos romantikus fénnel övezte a nevemet és éppen megfelelt azoknak a toposzoknak, amelyek elsősorban a nyugati magyar emigráció gondolkodását jellemezték. Képzletükben az erdélyi szabadságharcot Ceaușescu ellen nyilván egy ifjú költőnek kellett vezetnie, nem vitás, hogy leginkább Petőfi Sándor reinkarnációjának. Miután pedig sem megjelenésem, sem a szabadságharcról való nézeteim nem feleltek meg ennek a neoromantikus eszménynek, sokak azon kezdtek magukban sajnálkozni: milyen kár, hogy ez az ember élve maradt – jóval nagyobb politikai, lélektani és erkölcsi haszon keletkezett volna, ha a politikai rendőrség elteszi láb alól, ha égbekiáltó áldozatává válik a zsarnokságnak – bizony, milyen jól fogott volna egy mártír...

Márai Sándortól azonban, amikor tudomására jutott, hogy Kaliforniában tartózkodom, azt az üzenetet kaptam, hogy szívesen találkozna velem. Korábban magam is érdeklődtem, hogy lehetséges volna-e felkeresnem Márait, s hogy igenlő válasz esetére felolvasó körútam kiterjeszhető volna-e San Diegóig. Az utat szervező HHRF révén azonban azt a tájékoztatást kaptam, hogy Márai már évek óta nem fogad senkit, legszorosabb régi barátait kivéve. Ezt politikai-emberi magányával indokolták, s általános mizantrópiáján kívül azzal, hogy ráadásul nemrégiben veszítette el feleségét és nevelt fiát is.

Tudomásul vettem, hogy így áll a helyzet, s lemondtam arról, hogy valaha is találkozhatom Máraival. Ám San Franciscóban tartott fellépésem után üzenet jött Tátray Gábor műépítész révén, hogy Márai szívesen fogadna, ha felkeresném. Ami azt jelentette, hogy el kellene jutnom San Diegóba. Tátray javasolt is egy lehetőséget: egy Stubnyai Gyula nevű barátja felajánlotta, hogy kocsijával rendelkezésemre áll, és elvisz az íróhoz.

San Diegóban Stubnyaival előbb Tátrayhoz mentünk, egy láthatóan felkapott, jómódú építészhez, a város akkor legelegánsabb negyedében. Ennek – a jólétnek és a luxusnak, mint természetes környezetnek – annyiban van jelentősége, mert tudatom mélyén nyilván ott munkált az „író-fejedelem Márai” epitethon ornans, illetve közönséges szóvirág. Ez összeadódhatott bennem a mesebeli pálmafás-kertes utcák élményével, a Mulholland Drive környékét idéző titokzatos gazdagság tapasztalatával – egy szó, mint száz, valami olyasmire számítottam, hogy Márai egy tengerparti villában lakik (hol máshol lakhat egy fejedelem?), amelynek lépcsői lefutnak az óceán hullámveréséig. Talán túlzás azt mondanom, hogy ilyesmire számítottam, vagy képzeltem – pontosabb volna azt mondani, hogy nem lepott volna meg, vagy még inkább: ezt tartottam volna igazságosnak.

Mert megdöbbenésem óriási volt. Pálmafa ugyan akadt a reménytelenül sivár bérház közelében, de az is annyira poros és annyira mogorva volt, hogy érzékenyebb lelkek talán el is sírták volna magukat a látványától. Hát még az író lakása a ház homályos földszintjén. San Diegóban nagy és erős a fény, s ezért különösen szomorúan hatott ez a penészes világítás, amely a lakás előszobájában keltett teljesen depressziós hatást.

A lakásajtóban megjelenő író is teljesen múzeumi hatást ébresztett, barna házikabátjában. A múzeumon valamilyen teljesen elfelejtett, Isten háta mögötti, senki által nem látogatott helyszínt kell értenünk. Ide invitált be hármunkat – Tátrayt, engem és a velünk nyomuló Stubnyait, aki sofőr-szerepéből előlépve hirtelen átváltozott költővé és előrántott egy verseskötetet, Márai orra alá nyomva.

Márai szemmel láthatóan mehökkent. Nem tudom, Tátray tájékoztatta-e előzetesen a plusz-vendégről, vagy kész helyzet elé állította, íme, nem ketten jöttünk, hanem hárman. De az is lehet, Tátray sem tudott Stubnyai szándékáról, hogy részt akar

A tartalomból:

MEGHÍVÓ:
"Advent a könyvtárban"
Meghívottunk:
Főnyad Pál lelkész,
december 1., 17:30
(3. oldal)

SZŐCS GÉZA
Megalégszem azzal is, hogy
költő (beszélgetés a 60 éves
Szőcs Gézával).
(4-5. oldal)

MAGYARI TIVADAR
Ha megnövök, copeszku
leszek
(6. oldal)

GYERMEKEK OLDALA:
Szabó Lőrinc és Kányádi
Sándor versei
(7. oldal)

SZÍNHÁZI BEMUTATÓ:
Liliomfi - bemutatja a
Bornemisza Péter Társaság
színjátszócsopotja
(8. oldal)

.....
 venni a beszélgetésen. Mindegy is – arra azonban jól emlékszem, milyen undorodó arckifejezéssel lapozta át a kötetet Márai, illetve hogy ezt követően milyen ironikus és ellenséges hangon köszönte meg a váratlan ajándékot. Stubnyai teljesen megsemmisült, visszahúzódott egy sarokba, s többé hangját sem lehetett hallani.

Tátray is meglepetéssel érkezett a találkozóra, mármint értékes ajándékkal: nagy alakú, színes, néhány hete készült fotókkal, amelyek Márai szülőházát és a környező épületeket és utcákat ábrázolták. Ugyanis Tátray is kassai volt, mint Márai, talán még gyerekkorukból ismerték egymást és ez volt kapcsolatuk alapja. Alig hinném, hogy még életben van (ha igen, közel kell járnia a százhoz), de ha maradt hagyaték utána, abban bizonyára fontos Márai-dokumentumok találhatóak.

Márai, mint aki kártyalapokat számol le az asztalra, úgy vette sorra a színes fotókat negyven-ötven éve nem látott szülőházáról és szomszédságáról. Arcizma sem mozdult. Egyáltalán, teljesen olyan volt, mint a húsvét-szigeti kőszobrok, amelyeket Aku-aku néven ismerünk.

Tátray elszomorodott, nem tudom, mire számított, ismernie kellett Márait. Az író hátradőlt, de valahogyan szálfagyenes maradt közben. Hűvösen rám nézett, majd kimért, egyenletes hangon feltett néhány kérdést. Erdélyről is, de főleg Magyarországról, arról, hogy megindult-e valami ott, s ha igen, nem-e felülről irányítva. Lelkesen, teljes meggyőződéssel állítottam, amit ma már nem mernék, hogy szó sincs róla, teljesen spontán erők működnek. Ha nem is mondtam ki, de annak szellemében beszéltem, hogy „íme itt vagyok éppen én is, engem sem irányított senki, magamtól indultam el arra, amit helyes iránynak gondoltam”. Kelet-Európa jövőjével kapcsolatos szkepszise érezhető volt, ami a későbbiekben alighanem hatott az én lelkesültségemre is.

Meglepett, mennyire tájékozatlan, ami a kortárs magyar irodalmat illeti. Egyetlen szerzőre kérdezett rá: hogy mi a véleményem (vagy: mit gondolnak, mit beszélnek az irodalmi életben) Simonyi Imre gyulai költőről. Esterházy Péter nevére, ha nem kapta is föl a fejét, de rákérdezett: abból a családból? Látszott, hogy először hallja ezt a nevet. Kérdéseiből ítélve, valamikor 1960–70 között szakadhatott el számára a magyar valóság filmje.

Én is feltettem néhány kérdést neki, Hamvas Bélával, Babits Mihállyal, Faludy Györggyel, Wass Alberttel, Szentkuthyval, Szerb Antallal, Hunyady Sándorral való viszonyáról faggattam, egyikre sem adott világos választ, és mintha ironia csillant volna meg a szemében a nevek hallatán. De ami legjobban érdekelt, azzal a kérdéssel nem mertem előhozakodni. Vagyis, hogy őneki, aki anyanyelvi szinten beszélt, sőt írta a németet, őneki, aki a két háború közt a legrangosabb német lapokba írt, őneki, akinek családja német nevet viselt, őneki, aki igazi, művelt európai polgár volt: nem fordult-e meg a fejében, amikor elhagyta Magyarországot, hogy német író legyen? Még a Szabad Európa Rádióval kialakult kapcsolata is Münchenhez kötötte – akkor vajon miért nem ott kereste jövőendő élete helyszínét? Talán nem éppen Münchenben, de akár Regensburgban, akár Salzburgban vagy Bécsben, de Zürichben vagy Bazelben is, szóval a legpolgáribb német nyelvű városokban, az európai kultúra fővárosaiban, a semlegesség világfővárosaiban első perctől kezdve otthon érezhette volna magát. Emigráns akart-e lenni, magyar író akart-e maradni (netán: emigráns magyar író), vagy valamilyen más oka volt arra, hogy hazátlanként és nyelvi száműzetésben akarja hátralevő éveit leélni?

Stubnyai készített néhány fotót kettőnkéről, ezeket sokáig magamnál hordoztam, végül elnyelődtek életem ezt követő viszontagságai során. (Stubnyainál vagy örököseinél azonban lehet, hogy megvannak a fotók, s talán a Tátray családnál is.) Sikerült viszont mindmáig épségben megőriznem Rómában történt valami című regényének azt a példányát, amelyet tőle kaptam személyes ajánlásával. A könyv borítójának elülső fülét, némi keresgélés után, behajtotta a 16–17. oldalak közé.

Nem hittem, hogy véletlenül tette. Az autóban visszafele átolvastam mindkét oldalt. A 17. oldalon két rabszolga beszélgetése érdekes fordulatot vesz: egyikük arról beszél, lehet, hogy ura fel fogja szabadítani. A másik izgatottan rákérdez: Akkor szabad leszel? A precíz, komoly válasz így hangzik: „Nem. Akkor olyan ember leszek, akit felszabadítottak”.

Máig azt gondolom, ezzel a párbeszéddel mint üzenettel megint csak azt a meggyőződését kívánta illusztrálni, hogy az ajándékba kapott szabadság értéke nem azonos a kivívott szabadságéval. E regényében egyébként Márai prózájának egyik csúcspontját vélem látni, és teljesen érthetetlennek tartom, hogy miért maradt ennyire ismeretlen, miért értelmezték ilyen kevésbé, miért nem fordították le sok nyelvre és jelentős példányszámban.

Néhány héttel később olyasmit tettem, amiről gyanítom, hogy Márai rossz néven vehette. Nem voltam képes ugyanis felháborodásomat visszafogni, és egy keserű jegyzetet publikáltam az egyik újságban, a müncheni Nemzetörben arról, hogy a magyar nemzet közömbösen túri, hogy legnagyobb írója nyomorog. Bár nem részleteztem a dohos falak látványát és az egész lakás nyomorúságos kinézetét, meg azt, hogy szegénykonyháról küldött ebéddel kell beérnie – egyszerűen, noha nem törtem meg ezzel az író intim szféráját, és nem szolgáltattam ki közszajnálkozásnak, nyilvános részvétnek, amit megalázónak érezhetett volna –, ma már biztosra veszem, hogy aligha örülhetett ennek a jegyzetnek. Amelyre nemsokára egy Stirling György nevű újságíró írt polemikus választ: szerinte Márai egyáltalán nem nyomorog. Mint megtudtam, ezt a Stirlinget a torontói Vörösváry István, Márai akkori kiadója biztatta fel, hogy válaszoljon nekem – ugyanis Vörösvárynak rossz volt a lelkiismerete, amiért aprópénzzel szokta kifizetni Márait művei kiadási jogáért.

Nekem viszont eszembe sem jutott a kiadót hibáztatni. Pontosan tudtam: a magyar emigráció nem képes értékükön megfizetni az íróit, de még eltartani sem. (Ma ugyanezt gondolom az egész nemzet viszonylatában.) Ám hogy Márai idegen nyelvekre fordított művei életében miért nem hozták meg a sikert neki, csak halála után – s hogy akkor hogyhogy meghozták –, olyan kérdések ezek, amelyekre azóta sem tudom a választ.

Köszönöm Amedeo diFrancesco barátomnak, hogy 1987-es látogatásom iránti érdeklődésével felidézttette velem annak a napnak az élményeit.

Minapi érdeklődésemre Hámos László, 1987-es amerikai körutam szervezője, a HHRF vezetője, azt a tájékoztatást adta, hogy évek óta már sem Stubner Gyula (ez volt Stubnyai polgári neve), sem Tátray Gábor nem ad többé életjelt magáról, a küldeményekre nem válaszolnak, telefonon sem érhetőek el.

(irodalmijelen.hu)

MEGHÍVÓ

a Bornemisza Péter Társaság decemberi rendezvényére

ÁDVENT A KÖNYVTÁRBAN

Meghívottunk:

Fónyad Pál

a Bécsi Magyar Evangélikus Gyülekezet lelkésze

2013. december 1.-én, vasárnap, d.u. 17:30 órakor

Az előadás helyszíne: Bécs 6., Capistrangasse 2/15

Tisztelt olvasónk!

A Bornemisza Péter Társaság nehéz anyagi helyzete ellenére sem havi rendezvényeit, sem a Bécsi Posta kiadását, sem pedig a színi társulata tevékenységét nem szándékszik megszüntetni vagy kurtítani. Ehhez azonban az Ön segítségére van szüksége.

Lapszámunkhoz ezúttal csekket is mellékelünk, azzal a kéréssel, hogy lehetőségei szerint támogassa társaságunk irodalmi-művelődési munkáját, valamint lapunk megjelentetését.

Amennyiben hozzájárulását csekk helyett inkább elektronikus úton (e-banking) kívánja eljuttatni, kérjük, az alábbi adatokat használja:

EmpfängerIn: Peter Bornemisza Gesellschaft

Bankverbindung: Creditanstalt Bankverein, A-1011 Wien, Schottengasse 6

BLZ: 11000 Konto Nr. 00207578600

IBAN: AT581100000207578600

SWIFT (BIC): BKAUATWW

Az Ön neve + "Spende"

Hozzájárulását előre is köszönjük!

Tisztelettel:

Dézi-Szente Zsuzsa, a BPT pénztárosa

Megelégszem azzal is, hogy költő

(A Magyar Nemzet szerkesztői beszélgetnek a hatvanéves Szócs Gézával - részletek)

– Kolozsvárott, 60. születésnapján azt mondta legújabb könyvéről, a *Ha polip szuszog Kolozsvárott* című kötetről, hogy "szinte szamizdatban jelent meg", a könyvesboltokban sem kapható. Nekiünk sikerült megvenni Budapesten az egyik nagy könyvesboltlánc üzletében, bár ott a világirodalom polcára került. Hogy értette, amit akkor mondott?

– Örömmel hallom, hogy a világirodalomhoz sorolták a könyvet. Az engem ért ottani sokk alapján mondhattam ezt Kolozsvárott, ezt a rossz tréfát a szamizdattal. A helybeli könyvesboltok kirakatai tele vannak jobbnál jobb magyar könyvekkel, és elszomorított, hogy ez a kötetem, amely legfőként Kolozsvárról szól, a kolozsváriakat oly kevéssé érdekli, hogy még csak meg sem próbálják megmutatni. Azóta nekem is sikerült megvásárolnom Budapesten, akkor éppen a költészet polcon volt. Nyilván nem tudnak vele mit kezdeni, és nem is állítom, hogy hagyományos megközelítéssel egykettőre meghatározható, hogy micsoda. Gyakori panasz, hogy nincs látható helyen. Tőlem is nagyon sokan kérdezték, hol lehet kapni. De hát a könyvbeszerzés, sőt a könyvolvasás hagyományos formái felett úgymint eljárt az idő. Ennek nem örülök, mert nem szeretek képernyőről olvasni, de mégiscsak ez lesz a jövő útja. A szép könyveket persze nagyon fogjuk sajnálni, eltűnésük a könyvkultúra leépülését jelenti. De valószínűleg ugyanezt érezte az az írástudó kaszt is, amely kevesek privilégiumaként kódexeket olvashatott. Amikor megjelent a könyvnyomtatás, talán úgy vélekedtek, hogy a könyv olyan, mint egy festmény, szobor vagy ékszer: manufaktúrális remekmű. És ezt a könyvnyomtatás tönkreteszi majd. Iparivá teszi az írott betűhöz való hozzáférést. Akármeddig élek, nem tud oly nagyot fejlődni a technika, hogy ne akarjak szép könyveket írni és olvasni. Ha tervezek valamit a hetvenedik vagy nyolcvanadik születésnapomra, az biztosan egy szép könyv lesz.

– A Sziveri Jánossal való beszélgetésekben kitalált Kolozsvár-történeteket nem Szócs Géza jegyzi, hanem valaki más, aki Szócs Géza történeteit meséli el, és akivel korábbi műveiben is találkozhattunk. Miért a Carbonaro álnév?

– A jegyzetekben meg is neveztem Darkó István barátomat, akivel közös történeteket írtunk, és a Szénégető Henrik álnévet használtuk. Ezek a kolozsvári Echinox diáklapban jelentek meg negyven évvel ezelőtt. A romantikus szabadságeszmény és a természetközelség, amely a carbonarókhhoz kötődik a képzeletben, hatott rám akkor is, és nyilván ma is. De ma már az álnévnek nem az az elsődleges szerepe, hogy elrejtsem, hanem, hogy eltávolítsa a valóságos hús-vér szerzőt annak irodalmi mutációjától. Amióta van olvasás, sokan elkövetik azt a hibát, hogy a könyv szerzőjét azonosítják a szerző valóságos énjével. Márpedig nem azonosítható. Az én helyzetem különösen kényes. Annyi kigyót-békát kapott a Szócs Géza nevű politikus-író, hogy a mocsokdobálók maguk is képtelenek elkülöníteni az író a politikustól, akit maguk mázoltak feketére. De nem csak ezért választottam ezt a megoldást. Meghatározhatatlan műfajú a könyv, nem a szó klasszikus értelmében vett novellákról van szó. Elvont, képzeletbeli, parodisztikus, szürrealisztikus feldolgozása Kolozsvár és Erdély valóságának, annak a tapasztalatnak, amit Sziveri János nem ismert, de aminek a megismerésére rendkívüli módon vágyott. A könyv egészében, azt hiszem, pontosan visszaadja azt a sajátos kapcsolatot, amely kettőnk között volt. Ezzel emlékezem meg Sziveri Jánosról, akivel nagyon sokféle játékot megengedtünk magunknak. Úgy gondoltam, az eltelt negyedszázad indokolja, hogy az akkori Szócs Gézát eltávolítsam a maitól. (...)

– A Terror Háza Múzeumban rendezett Szoltsenyicin-kiállítás kísérőprogramjára önt is meghívták, hogy felolvassa az esszéjét. A meghívóban az állt, hogy „Szócs Géza, erdélyi magyar költő”. Ugyanebben a sorban a szintén meghívott Spiró Györgynek a Kossuth-díját tüntették fel. Ilyen sokat jelent az erdélyi magyar költő cím?

– Persze, lehet az erdélyi magyar költő presztízskategória vagy elismerés, felérhet adott esetben akár egy Kossuth-díjjal is. De vannak erről más élményeim is. Irodalmi értéktulajdonítás szempontjából az erdélyiség ma biztosan semmit nem jelent. Egy időben fontos volt, Bukarestben és Párizsban is volt üzenetértéke annak, hogy Erdélyben vannak magyarok, erdélyi magyar költők is. Aztán az önmeghatározásom mind inkább eltolódott afelé, hogy megelégedtem a magyar költő meghatározással. Ma már azzal is megelégszem, hogy költő. (...)

– Az életműve Erdély-, többnyire Kolozsvár-központú. A száműzetésből is hazavágyott, most mégis régóta nem él már otthon. Az ön számára ez normális állapot, vagy törést jelent nem Kolozsvárott élni?

– Számomra a haza egységes kontinuum, Soprontól, sőt Óriszigettől és Cinfalvától Brassóig, Kézdivásárhelyig tart. Az, hogy ezen a hazán belül valaki hova költözik, szuverén döntés. Nem véletlen, hogy a régi kolozsvári családoknak volt házuk Kolozsvárott és Budapesten is. A haza nem egy pontot jelent, amely "a" haza földje, hanem pontok sokaságát, amelyek között meghatározódik és megtörténik az ember sorsa. (...)

– Az alkotói életére milyen hatással volt a politikai szereplés?

– Nem szabad elszakadni a valóságtól. Sok művész hajlana rá, hogy egy kellemes dolgozószobában írja a műveit. De ahhoz, hogy a valóságot izgalmas művekben tudja feldolgozni a művész, állandó kapcsolatban kell lennie a tényekkel, kihívásokkal, amelyeket az élet hoz. Látnia kell, hogy viselkedik az ember elesettként, és hogyan egy kivételezett kaszt tagjaként. A politikusi pozícióból ilyen értelemben sokkal gazdagabb életanyaghoz jutottam, mint ami egyébként lehetséges lett volna számomra. Ha lesz időm mindezt beépíteni különböző műfajú szintézisekbe, akkor hálás lehetek a sorsnak, hogy politikusként is rálátást nyerhettem az életre. (...)

– A magyar költők körében mindig nagy hagyománya volt a közéleti tevékenységnek.

– Itt van rögtön szegény Janus Pannonius, aki rosszul politizált, ott is hagyta a fogát. Mindig volt ennek kockázata. Sok a kísértés és a kihívás is, ezekre én általában igent mondtam. Olyan generációhoz tartozom, amely évtizedekig a legstatikusabb, legeseménytelenebb, legsivárabb életkörülmények között élte az életét. Amikor kinyílt a világ, az összes lehetőséget úgy értelmezte, mint kihívást, feladatot. Amire egy normális helyzetben lévő költő, politikus vagy egészen egyszerűen egy polgár azt mondja, hogy nem lehet, vagy túl sok, arra az én generációm azt mondja: dehogynem, próbáljuk meg. (mno.hu, november 12.)

Szőcs Géza: Ahol Faludy György szülőháza állott

2013. május 10-én a déli órákban Budapest VII. kerületében a Damjanich utca 54. szám alatt emléktáblát avattak annál az épületnél, amelynek helyén Faludy György szülőháza állott. Egy baleset miatt nem volt lehetséges jelen lennem, így nem tudtam azt a néhány szót sem elmondani, amelyeket terveztem, sem felolvasni új könyvemből azt a fejezetet, amelyben megidéződik Faludy – "az öreg" – alakja egy általa elmesélt történetben.

Ha ott lehettem volna, a következőket mondtam volna el:

Faludy György Pest városának egy olyan részén született, az Andrássy-negyedben, amely magába foglalja az Operaháztól, a Balettintézetétől és a Zeneakadémiától a Hősök teréig az eklektikus építészet, a szecesszió és a korai modernizmus egyedülálló remekműveit. Faludy György csak néhány száz méterre született attól a háztól, ahol Rippl-Rónai József alkotott, meg Arthur Koestlerétől, akinek élete végéig jó barátja maradt. Egy-két saroknyira van ettől a helytől a Fásor utcai gimnázium, amely a 20. század legnagyobb tudósait szárnyra bocsátó műhelyként az emberi szellem történetének egyik kegyhelye. Mint tudjuk, a 20. század Budapesten kezdődött, legalábbis a század tudásra és szabadságra szomjazó énje, amelynek Faludy is egyik heroldja volt.

[Ezt követően megjelenés előtt álló könyvemből (Carbonaro: Ha polip szuszog Kolozsvárott) az alábbi részt szerettem volna felolvasni, amelynek első része az ő elmesélésére épül, többnyire szó szerint:]

Lángoló udvarlás

– Azt meséli az öreg – újságoltam neki – hogy, még ifjú költőként, ő is ott serteptértel abban a bandában, amely az úriszabó lányának tette a szépet. Egy napon pedig a kisasszony igazi irodalmi szalont eszelt ki: hódolóinak, a meghívott ifjú poétáknak öhozzá írott verseikből kellett fölolvadniuk. Az öreg is benne volt a helyzetben. Költői versenynek is nevezhetjük, ami aznap történt, a szabó lányának kegyeiért.

József Attila is kapott meghívót, de visszaüzentte, hogy érzelmeit ezen a napon nem szavakban, hanem máshogyan kívánja kifejezni. Amikor az esti negyed nyolcas vicinális végighalad a közeli domboldalon, jöjjenek ki az erkélyre – teraszra? tornácra? – és ő onnan fog üzenni, abból a vonatból.

– Hát igen, a vonatból.

– Eljött a negyed nyolc, feltűnt a szerelvény. József Attila – mint később kiderült – ekkor némi petróleumot locsolt a hajára, kihajolt a vagonablakon, és meggyújtotta a frizuráját. Amely lángolni kezdett...

– Ahogyan Ady írja: szép feje kigyúlt...

– ...és hosszú csóvát húzott, mely egészen a vagon végéig ért. Majd visszabújt a fülkébe és feltette a kalapját.

– Te hiszed ezt?

– Hm.

– Az öreg sörényéről még el tudnám képzelni – de József Attiláról? Mennyi haja volt, milyen hosszú, nem tudod?

– Akkor éppen sok volt neki.

– Igen?

– Igen. Akkor éppen hosszú volt a haja. A bokájáig ért.

– Azt hittem, Kolozsvárról fogsz mesélni nekem.

– Nahát éppen ez az. A kolozsvári virágáruslányok is tudomást szereztek az esetről, meg a sétatéri színésznők és a tanítónők és a kalapszalonokból a kisasszonyok... Kolozsvárott ezek után már szerenádozni is csak égő hajjal volt lehetséges a kiválasztottak ablaka alatt. Ezért olyan petróleumszagú a mai erdélyi költészet. Volt, aki a körhintán gyújtotta meg az üstökét, fénylő óriáskört írva az éjszaka sötétjébe, mint önmagába visszatérő költeményt. Más epigonok ejtőernyővel vetették magukat a mélybe, függőleges, lassú üstökösként érve földet a minorita templom mellett, Bolyai János szülőházánál, ahol a svéd király kutyájának a sírja van.

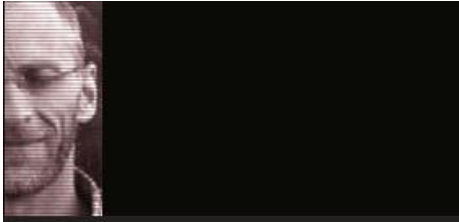
– És... te is?

– Nem. Tudod, én soha nem követtem az uralkodó irodalmi divatokat.

(irodalmijelen.hu)

Magyari Tivadar

Ha megnövök, copeszku leszek

Magyari Tivadar

születési év: 1968 Kolozsvár

foglalkozás: szociológus

A kérdés, amire soha nem válaszolna:

És máskülönbén hogy még vagy?

Elgondolkoztam azon, hogy gyermekkoromban, a hetvenes években milyen jópofa hiedelmek voltak a tévéműsorokkal kapcsolatban (akkor terjedt el igazán a televíziózás, habár már a hatvanasokban elég sok háztartásban volt tévékészülék).

Este mindenki várta a filmet a tévében. Egy tévécsatorna volt akkor, egy esti filmmel: vagy sorozat része, vagy teljes film, esetleg tévés színdarab. Az esti tévésztartáshoz tartozott az esti híradó, a telezsurnál, ez a kommunista esti híradó volt, általában nem néztük, de akkor már be volt kapcsolva, mert a végén "időjárást mondtak". Nagypám ilyenkor tudta meg, hogy miért hasogat a vállá.

Általában utána mindenféle maszlag ment, ameddig végre kezdődött a film: a szomszédok azt mondták, hogy vagy külföldi film lesz ma este,

vagy belga. A külföldi film nyugati, rendszerint amerikai volt, a belga pedig: BELföldi GAné. Viszont a tévének majdnem soha nem sikerült az előzetesen kiadott műsört betartania, és az újságban olvasott kezdési időpontok hozzávetőlegesek voltak, a film sokszor egy órát, másfelet is késett. Az egyik hiedelem ezzel volt összefüggésben:

- Megint késnek a filmmel – morgolódtak a felnőttek – aztán elkapkodják az egészet.

Azt hitték az öregek, hogy a filmet valakik fel tudják gyorsítani, hogy beleférjen az időbe, úgy, hogy a román fordítás feliratát gyorsabban vezetik a képernyőn. Ahogy öregedtek ezek a felnőttek, és romlott a szemük, és lassabban ment az olvasás, úgy hitték egyre jobban, hogy ha később kezdődik a film, akkor a "stúdióban" be akarják hozni a késést.

- Ripsz, ropsz: elkapkodják – mondta nagypám.

- Ezeknek a románoknak ez sem megy rendesen – mondta a szomszéd.

Egy másik változat szerint a filmekből kivágnak bizonyos részeket. Ennek volt valóságalapja, mert tényleg kicenzúráztak bizonyos jeleneteket, szövegeket, ami nem felelt meg az akkori hivatalos vonalnak. Mi, gyermekek ebből csak annyit hittünk, hogy az ágyjeleneteket vágják nagyon meg. Jóska barátom szomorú volt ezért:

- Figyeld meg! Mindig aztat mutassák, hogy gyorsan befekszenek az ágyba, utána változik a kép, és már semmi nincs, csak némán fekszenek egymás mellett és nézik a plafont. Onnan tudod, hogy ***tek, hogy nézik meredten a plafont.

Ezt a felnőttek is hitték. Gyuri bácsi úgy tudta, hogy az a néger fiú az eredeti filmben jól megcsinálja a kicsi lányt, mert Marci mesélte, ő látta az egészet Kelet-Németországban, ahol nem vágják ki a jelenetet.

- Végig mutassák, ahogy rendesen megcsinálja! Rendesen végigmutassák. Marci mondta.

- Gyuri bácsi, ne hülyéskedjen, Nyugaton olyan is van, hogy egészen közletről mutatják, minden látszik közben. Takaró nélkül. Előlről, hátulról. Közben kiabálnak, hogy snel snel snel.

- Marci mesélte, hogy azt csinálják ezek a nyugatnémetek, hogy sokáig tartson a jelenet, hogy unalomig újra játsszák azt a részt, ami maga az aktus.

- Van, aki bírja olyan sokáig is, Marci! Te aztat még nem tudod.

Van egy történetem az egyik akkori népszerű tévésztárról is. Példaképem volt. Azon gondolkoztam éppen negyedikesen, hogy mozdonyvezető legyek vagy copeszku. A tanító néni egy nap azt mondta, hogy írjuk fel egy lapra, hogy mik akarunk lenni, ha nagyok leszünk. És majd jövőre újra felírjuk, akkor majd megnézzük, hogy mi változott. Eldöntöttem, hogy miután a múlt tanévben mozdonyvezető akartam lenni, ezt most változtatom, hogy a tanító néni örüljön, és felírtam a papírra, hogy copeszku leszek. A tanító néni hazavitte az összes papírt a sok mozdonyvezetővel, úrhajóssal, kötél tánccosnővel és a copeszkuval, hogy otthon nyugodtan kiértékelje őket pedagógiailag. A férje, a fia, a veje és még négy férfiszomszéd fejtette meg, hogy ez csak Cristian Țopescu lehet, a közismert és népszerű sportműsor-közvetítő, a nagy meccsek és román olimpiai sikerek felkészült riportere [a legendás Szepesi György román megfelelője -- a szerk.]. Copeszku fantasztikus példakép volt, Gyuri bácsi (vagy talán Marci?) egy nap ezt mondta róla:

- Egyedül Copeszku képes arra, hogy szabadon közvetítse a meccset. A többi riporter, én mondom nektek, előre megírja és ottan felolvassa.

(transindex.ro)

Gyermekek oldala - Gyermekek oldala - Gyermekek oldala.

Szabó Lőrinc

Esik a hó

Szárnya van, de nem madár,
repülőgép, amin jár,
szél röpíti, az a gépe,
így ül a ház tetejére.
Ház tetején sok a drót:
megnézi a rádiót,
belebúj a telefonba,
lisztet rendel a malomba.
Lisztjét szórja égre-földre,
fehér lesz a világ tőle,
lisztet prüszköl hegyre-völgyre.
Fehér már a város tőle:
fehér már az utca,
fehér már a puszta,
pepita a néger,
nincs Fekete Péter,
sehol,
de sehol
nincs más
fekete,
csak a Bodri
kutyának
az orra
hegye
és reggel az utca, a puszta, a néger,
a taxi, a Maxi, a Bodri, a Péter
és ráadásul a rádió
mind azt kiabálja, hogy: esik a hó!

Kányádi Sándor

Tél derekán

Összenőtt a föld az éggel,
csupa fehér, csupa szürke.
Ég és föld közt oszlopként
feszül a kémények füstje.

Farkasordító hideg van.
Csattog a fagy, mint a fejsze.
Kibújni a jó melegből
kinek volna kedve, mersze?

Szégyen volna mégis-mégis
egész nap bent rostokolni:
mire való a jó csizma
meg az a sok meleg holmi?

Lám, a varjú milyen bátor,
se csizmája, se bundája,
mégis kiült károgni a
fehér lombú diófára.

la v a g y l a

Bornemisza P. Társaság
Színjátszó Csoportja

bemutatja

LILÍOMFI

írta: Szigligeti Ede

Szereplők:

Lilíomfi
Antalfi Dániel

Szellemi
Ragó Bálint

Mariska
Popp Eszter

Camilla/Schwartzné
Erőd Marie-Luce

Szilvai
Mihályfi Tamás

Erzsi
Neuburger-Kohánszky Kinga

Gyuri
Neuburger Róbert

Kányai
Salgó Péter

Adolf
Ódor Krisztián

Szomszédasszony
Tóth Eszter

Uracs
Pálffy Áron

Rendezte:
Gyevi-Bíró Eszter

Producer:
Hollós Jócó
Bornemisza Péter Társaság

Bemutató:
2013 dec. 29. 19h
Theater im Werkraum
(cím: 1160 Wien, Ludo-Hartmannplatz 7.)

Belépő: • felnőtt / 10.-€ • nyúdíjas / 7.-€ • gyerek / 5.-€ •

Helyfoglalási lehetőség: 0664 1320205 telefonon (Hollós Jócó)

Absender: P.b.b.
Péter Bornemisza Gesellschaft
A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15.

www.bornemisza.at

“Wiener Post“
Gefördert aus Mitteln der
Volksgruppenförderung.
Erscheinungsort: Wien
Verlagspostamt: A-1060 Wien

Österreichische Post AG Info.Mail Entgelt bezahlt

Medieninhaber und Herausgeber: Péter Bornemisza Gesellschaft, A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15.

E-Mail: zoltan_ka@yahoo.com Redaktion: Zoltán Kászoni /// Bankverbindung: Creditanstalt Bankverein, A-1011 Wien, Schottengasse 6
BLZ: 11000. Konto Nr. 00207578600, IBAN: AT581100000207578600; SWIFT (BIC): BKAUATWW

Lapunk letölthető a BPT honlapjáról: www.bornemisza.at